

Innehåll

1. Om bedömningsstödet i teckenspråk	sid. 2
2. Läroplan och kursplan	sid. 2
Kursplan	sid. 2
3. Bedömning i skolan	sid. 3
4. Lärarens planering inför arbetsområdet	sid. 4
5. Genomförande	sid. 9
6. Lärarnas bedömningsamtal	sid. 11
Frågeställningarna 1a och 1b	sid. 15
Frågeställning 2	sid. 15
Frågeställning 3	sid. 16
7. Slutord	sid. 17
8. Förslag på vidare läsning	sid. 18
9. Referenser	sid. 18

1. Om bedömningsstödet i teckenspråk

Det här bedömningsstödet består av tre delar. Den första delen utgörs av en film där några elevers arbete med att skapa egna texter, deras kamratrespons och lärarnas bedömnings-samtal visas. Alla elever som medverkar i filmen har fått samma uppgift eftersom de följer samma kursplan. Det är först vid bedömningen av deras prestation som lärarna utgår från antingen kunskapskraven för teckenspråk eller kunskapskraven för teckenspråk för nybörjare. Den andra delen består av detta texthäfte som kompletterar filmens innehåll och fördjupar resonemangen kring bedömning. Den tredje delen är en teckenspråkstolkad föreläsning om bedömning.

Då teckenspråket är ett visuellt-gestueellt språk utan egen skriftform visas genomförandet av ett arbetsområde, elevernas uppgiftslösningar, kamratrespons och lärarnas bedömnings-samtal i en film. Detta texthäfte är ett komplement till filmen. Här beskrivs planeringsfasen, som inte visas i filmen. Sedan beskrivs de olika delarna i filmen inklusive lärarsamtalet. Lärarsamtalet kompletteras i detta texthäfte med resonemang kring elevernas prestationer i förhållande till kunskapskraven. Den föreläsning som tolkats till teckenspråk behandlar bedömning på ett mer generellt plan och kan därför också användas för andra ämnen än just teckenspråk.

Ytterligare ett material som i valda delar kan användas som stöd för bedömning av teckenspråk är materialet Språket på väg som är ett bedömningsstöd i ämnena svenska och svenska som andraspråk för grundskolans årskurs 7–9.

Först i bedömningsstödet i teckenspråk kommer en kort beskrivning av läroplanen för specialskolan. Sedan följer ett avsnitt om bedömning i allmänhet och därefter ett avsnitt som beskriver lärarens planering och genomförandet av det arbetsområde som visas i filmen. Avslutningsvis följer en beskrivning utifrån lärarnas bedömningsamtal kring elevernas prestationer i filmen i relation till kunskapskraven.

2. Läroplan och kursplan

Specialskolan är en egen skolform och har en egen läroplan. Den samlade läroplanen innehåller tre delar:

- Skolans värdegrund och uppdrag.
- Övergripande mål och riktlinjer för utbildningen.
- Kursplaner som kompletteras med kunskapskrav.

Kursplan

Specialskolans kursplan i ämnet teckenspråk för döva och hörselskadade består av syfte, centralt innehåll samt kunskapskrav. Kursplanen inleds med syftet för ämnet och vilka för-mågor eleverna sammanfattningsvis ska få förutsättningar att utveckla. Här beskrivs bland annat att skolan har ett ansvar för att döva och hörselskadade elever ska ges förutsättningar att utveckla sin tvåspråkighet bland annat eftersom det ökar elevens möjligheter till fortsatta studier och delaktighet i samhället.

Centralt innehåll i teckenspråk utgörs av följande kunskapsområden:

- Teckna, lyssna och samtala
- Språkbruk
- Berättande texter och sakprosatexter
- Tvåspråkighet
- Informationssökning och källkritik
- Kultur och språk

Sist i kursplanen anges kunskapskraven för årskurs 4, 7 och 10, både i löpande text och i tabellform. Kunskapskraven beskrivs på två olika nivåer. En i teckenspråk och en i teckenspråk för nybörjare. I kursplanen för Teckenspråk för döva och hörselskadade finns alltså kunskapskrav både för teckenspråk och för teckenspråk för nybörjare.

Kunskapskraven för teckenspråk ska användas för döva och hörselskadade elever om det inte föreligger sådana särskilda skäl som anges nedan.

Kunskapskraven för teckenspråk för nybörjare kan användas för en döv eller hörselskadad elev som inte bedöms ha förutsättningar att nå upp till kunskapskraven för teckenspråk om:

- eleven har börjat specialskolan efter de tidigare årskurserna och inte har läst enligt kursplanen för teckenspråk för döva och hörselskadade tidigare,
- eleven nyligen har anlänt till Sverige, eller
- det föreligger andra särskilda skäl.

Det är alltså möjligt att följa kursplanen teckenspråk för döva och hörselskadade även om man börjar läsa ämnet efter de tidigare årskurserna. Detta gäller till exempel elever som kommer till specialskolan och som påbörjat sin skolgång i grundskolan och inte fått tillräcklig tillgång till teckenspråk eller som inte läst teckenspråk som ämne. Det kan också gälla elever som nyligen kommit till Sverige och inte kan svenskt teckenspråk.

Till kursplanen i teckenspråk för döva och hörselskadade finns ett kommentarmaterial som ger en bredare och djupare förståelse för de urval och ställningstaganden som ligger bakom texterna i kursplanerna. Den beskriver också hur det centrala innehållet utvecklas över årskurserna och hur kunskapskraven är konstruerade.

3. Bedömning i skolan

Vi gör hela tiden bedömningar av det vi ser och upplever i vår omgivning. I vardagen sker detta ofta på ett omedvetet sätt och vi behöver ganska sällan motivera varför vi tycker på ett visst sätt. När elevers kunskapsutveckling ska bedömas i skolan måste det däremot ske på ett medvetet och pedagogiskt sätt.

En bedömning av en elevs kunskaper tar sin utgångspunkt i elevens arbetsprestation. Arbetsprestationen kan i sin tur betraktas som en reaktion eller svar på de uppgifter som ingår i en bedömningsituation. Själva arbetsprestationen kan både vara en produkt i form av ett slutresultat och en process som visar hur arbetet framskrider.

Bedömningen av elevprestationer i skolan är också nära sammankopplad med undervisningen. När bedömning används på ett medvetet och systematiskt sätt, väl integrerad i

---

---

undervisningen, ges eleven goda förutsättningar för lärande . Läroplanen för grundskolan (Lgr 11) talar om ett lärande som förbereder elever för att leva och verka i samhället, om beständiga kunskaper, om färdigheter och metoder för att tillägna sig nya kunskaper i olika ämnen och kritiskt granska fakta och förhållanden. Det är detta lärande som ska främjas i undervisning och genom bedömning.

När resultatet av en bedömning beskrivs i sammanfattande termer som en lägesrapport, t.ex. i form av ett omdöme eller ett betyg till eleven, har den en summativ funktion. Utgör den istället en grund för att hjälpa eleven vidare i sin kunskapsutveckling utifrån den lägesbeskrivning och de styrkor och svagheter som framkommit, fungerar den formativt. Bedömningar som vanligtvis betraktas som summativa, t.ex. nationella prov, kan i undervisningen också användas formativt för eleverna. De kan vidare fungera formativt för läraren om denne förändrar sin undervisning med anledning av elevernas resultat på proven. Likaså kan bedömningar som är utformade för att fungera formativt också bidra till lärarens helhetsbild av en elevs arbetsprestationer vid betygssättning.

Bedömningar kan vara antingen holistiska eller analytiska. Den holistiska bedömningen utgår från lärarens helhetsintryck medan den analytiska utgår från olika delar av en process eller olika aspekter av en produkt . Delarna eller aspekterna läggs sedan samman till en helhetsbild. Den analytiska bedömningen ger mer av en kunskapsprofil som visar både styrkor och svagheter i en elevs prestation och den kan därför fungera formativt som återkoppling till eleven.

Bedömning kan också ske med liknande uppgifter både formellt och informellt. Med formell bedömning avses tydligt uttalade bedömningssituationer oftast avsedda för hela undervisningsgruppen, t.ex. skriftliga prov eller muntliga redovisningar. Den informella bedömningen sker snarare i samband med olika klassrumsaktiviteter då läraren observerar och ställer frågor till eleven mitt i arbetet med en undervisningsuppgift . Vare sig bedömningen är formell eller informell bör läraren i förväg ha bestämt hur den ska användas och eventuellt återkopplas. Särskilt vid formell bedömning är det dessutom viktigt att läraren har tänkt igenom hur bedömningen ska gå till, hur den relaterar till kunskapskraven samt hur den ska dokumenteras.

Oavsett vilken funktion eller karaktär lärares bedömningar har, ska de överensstämma med styrdokumentens intentioner och övergripande mål. Bedömningar både planeras och genomförs med hjälp av styrdokumentet och därför är det viktigt att läraren är väl insatt i styrdokumentens struktur och begrepp.

4. Lärares planering inför arbetsområdet

Vid planeringen av ett nytt arbetsområde utgår läraren från kursplanens syfte, centrala innehåll och kunskapskrav samt de förmågor som eleverna ska utveckla genom undervisningen. Läraren ser också till att uppgiften är meningsfull för eleverna utifrån deras tidigare erfarenheter och kunskaper.

I planeringen av det arbetsområde som visas i filmen utgår läraren från följande långsiktiga mål där det framgår att eleverna genom undervisningen i ämnet teckenspråk sammanfattningsvis ska ges förutsättningar att:

- utveckla sin förmåga att uttrycka sig nyanserat på teckenspråk i texter och samtal,
- tillgodogöra sig och analysera olika typer av texter, anpassa språket efter olika syften och skilda mottagare,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer,
- använda internet och andra medier för att kommunicera och
- reflektera över dövas och hörselskadades livsvillkor ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Det centrala innehållet består av olika kunskapsområden. I planeringen utgår läraren från vilka kunskapsområden ur det centrala innehållet som är aktuella för arbetsområdet. Läraren kan alltså planera en uppgift så flera områden täcks. Den här gången täcker arbetsområdet in de första tre av teckenspråksämnets sex kunskapsområden, det vill säga Teckna, lyssna och samtala, Språkbruk och Berättande texter och sakprosatexter.

Här följer ett utsnitt ur det centrala innehållet och det är de markerade punkterna som ingår i arbetsområdet. (anm. de kursiverade punkterna är inte aktuella i just denna arbetsuppgift):

Teckna, lyssna och samtala

- Berättande, poetiska, beskrivande, instruerande, argumenterande och informerande texter för olika syften, mottagare och sammanhang.
- Olika sätt att bearbeta egna och andras texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- *Samtal med fokus på språkriktighet och med språklig anpassning efter mottagare, situation och genre.*
- Presentationer med anpassning av språk, innehåll och disposition efter syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra en presentation.
- *Filmning, redigering och publicering av teckenspråkiga texter.*

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas, lära och strukturera ett material, till exempel tankekartor och digitala hjälpmedel.
- Tecken, fraser och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Teckens, frasers och begrepps nyanser och värdeladdning. Den manuella och den icke-manuella delen i teckenspråket.
- *Skilnader i språkanvändning beroende på i vilket sammanhang och med vem man kommunicerar, till exempel skilnader mellan vardagspråk, språket i digitala medier samt offentligt språk.*
- *Språkets betydelse för att utöva inflytande och för den egna identitetsutvecklingen.*
- *Rättigheter och skyldigheter kopplade till yttrandefrihet och integritet.*
- *Kommunikation med dövblinda och vad man behöver ta hänsyn till i form av språkliga anpassningar, behysning och klädsel.*
- *Teckenspråkstolkning och tolksituationens påverkan på samtalet.*

Berättande texter och sakprosatekster

- Texter för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen. Texter som belyser människors livsvillkor, identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters uppbyggnad, syfte och form. Centrala teman och olika berättarperspektiv.
- Berättande texters miljö- och personbeskrivningar. Hur en berättelse drivs framåt.
- *Poetiska texter i form av teckenspråkspoesi. Texternas uppbyggnad, syfte och form.*
- *Instruerande texter, till exempel arbetsbeskrivningar. Texternas uppbyggnad, syfte och form.*
- *Argumenterande texter, till exempel insändare och debattartiklar. Texternas uppbyggnad, syfte och form.*
- Beskrivande och informerande texter, till exempel tv-nyheter. Texternas uppbyggnad, syfte och form.

Eleverna får i uppgift att lyssna på en teckenspråkig text och sedan skapa en egen text utifrån den de tagit del av. De ska få ge parvis respons på varandras texter. Efter responsutbytet ska eleverna bearbeta sina texter och göra en ny inspelning. När eleverna får en chans att omarbeta sin text kan läraren dels följa elevernas förbättringsarbete, dels se vilka förbättringar mot ökad tydlighet och kvalitet som eleverna har gjort. På så sätt får läraren ett underlag för att bedöma elevernas förmågor men också uppmärksamma vad eleverna behöver utveckla.

Till detta arbetsområde valde läraren en dokumentär som visades i SVT den 27/4 2010. Programmet återfanns i Perspektivs arkiv på www.svt.se. Dokumentären handlar om en adopterad döv kvinna, Sarah Remgren, som reser med sin svenska familj till Korea varifrån hon och hennes bror ursprungligen kommer. Då utbudet av teckenspråkiga texter är begränsat kan det vara en utmaning att hitta teckenspråkiga texter som utvecklar elevernas förmåga att lyssna och förstå, texter som engagerar, stimulerar och inbjuder eleverna till reflektion. Ännu färre är de texter som behandlar just dövas och hörselskadades livsvillkor ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Läraren utformar en matris över just de kunskapskrav som behandlas i detta arbetsområde och matrisen presenteras och förklaras för eleverna. Eftersom det är omfattande att för varje arbetsområde visa kunskapskraven i sin helhet för eleverna har läraren valt ut de delar som kommer ligga till grund för bedömningen i detta arbetsområde. På så sätt blir det överblickbart och lättare för eleverna att ta till sig. Nedan visas kunskapskraven för både teckenspråk och teckenspråk för nybörjare för det aktuella arbetsmomentet.

Teckenspråk

Centralt innehåll	Kunskapskrav för betyget E i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget C i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget A i årskurs 10
Teckna, lyssna och samtala Språkbruk	<p>Eleven visar grundläggande förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra enkla sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p> <p>/.../</p> <p>De berättande texter eleven producerar innehåller enkla gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra enkla presentationer med i huvudsak fungerande struktur och innehåll och viss anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>Eleven visar god förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra utvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med relativt god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p> <p>/.../</p> <p>De berättande texter eleven producerar innehåller utvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra utvecklade presentationer med relativt väl fungerande struktur och innehåll och relativt god anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>Eleven visar mycket god förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra välutvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p> <p>/.../</p> <p>De berättande texter eleven producerar innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra välutvecklade presentationer med väl fungerande innehåll och struktur med god anpassning till syfte och mottagare.</p>
Berättande texter och sakprosatexter	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med viss språklig variation, enkla textbindning samt i huvudsak fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med relativt god språklig variation, utvecklade textbindning samt med relativt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med god språklig variation, välutvecklade textbindning samt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>

Teckenspråk för nybörjare

Centralt innehåll	Kunskapskrav för betyget E i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget C i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget A i årskurs 10
Teckna, lyssna och samtala	Eleven visar grundläggande förståelse av det huvudsakliga innehållet i olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra enkla sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.	Eleven visar god förståelse av olika typer av det huvudsakliga innehållet i teckenspråkiga texter genom att göra utvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med relativt god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.	Eleven visar mycket god förståelse av det huvudsakliga innehållet i olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra välutvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.
Språkbruk	De berättande texter eleven producerar innehåller enkla gestaltande beskrivningar och enkel handling. Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med i huvudsak fungerande struktur och innehåll samt viss anpassning till syfte och mottagare.	De berättande texter eleven producerar innehåller utvecklade gestaltande beskrivningar och utvecklad handling. Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med relativt väl fungerande struktur och innehåll samt relativt god anpassning till syfte och mottagare.	De berättande texter eleven producerar innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar och välutvecklad handling. Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med väl fungerande struktur och innehåll samt god anpassning till syfte, mottagare och situation.
Berättande texter och sakprosatexter	Eleven kan planera och producera olika slags texter med begripligt innehåll och viss språklig variation, enkel textbindning samt i huvudsak fungerande anpassning till texttyp.	Eleven kan planera och producera olika slags texter med relativt tydligt innehåll och förhållandevis god språklig variation, samt relativt väl fungerande anpassning till texttyp.	Eleven kan planera och producera olika slags texter med tydligt innehåll och god språklig variation samt väl fungerande anpassning till texttyp.

I slutet av planeringsfasen utformar läraren ett utvärderingsformulär. I kursplanens syftes-text står att undervisningen ska stärka elevernas medvetenhet om, och tilltro till, den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Att göra en självvärdering av sitt eget lärande är därför en viktig del i undervisningen.

Läraren förbereder även bedömningsamtalet som denne ska ha tillsammans med några kolleger efter att arbetsområdet är avslutat. Ett sådant samtal ger lärarna möjlighet att få en gemensam grund för sin bedömning. Bedömningsgrunderna utgår från kunskapskraven som hör till arbetsområdet och varje frågeställning kan ibland beröra flera av kunskapskra-ven.

5. Genomförande

Läraren inleder det nya arbetsområdet med att för eleverna visa utdrag från syftesdelen ur kursplanen för ämnet teckenspråk. Det är samma syftesdel som läraren haft till grund för sin planering av arbetsområdet. Läraren presenterar sedan vilka kunskapsområden från det centrala innehållet som de särskilt ska arbeta med (se s. 5 i detta häfte). Därefter fortsätter läraren med att visa eleverna vilka förmågor de ska få förutsättningar att utveckla (se s. 5 i detta häfte).

När eleverna har fått bakgrunden till arbetsområdet beskriver läraren för dem hur de ska arbeta. Elevernas uppgift blir att sammanfatta innehållet i en dokumentär som de gemensamt kommer att titta på. Ett exempel på hur arbetsbeskrivningen kan se ut finns nedan.

Vad ska vi göra?

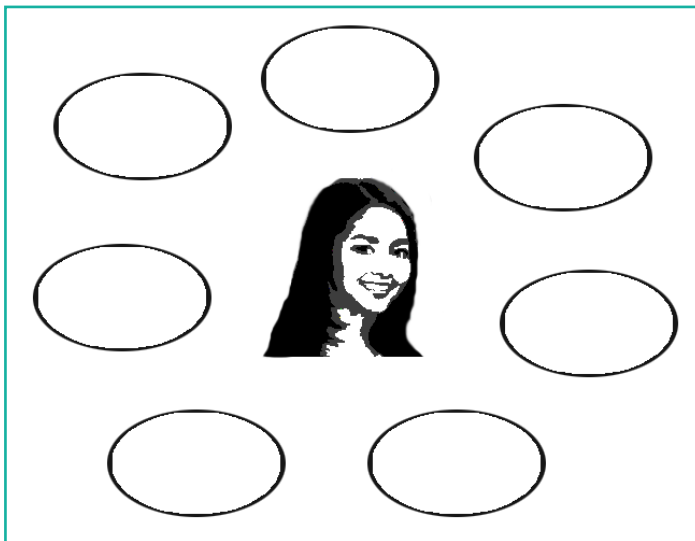
Vi ska titta på en dokumentärfilm om en adopterad döv kvinnas resa till sitt födelseland Korea. Er huvuduppgift är att göra en inspelning som sammanfattar innehållet samt ger uttryck för egna reflektioner.

Arbetsordning:

- Vi tittar tillsammans på filmen ”Korea” från programmet Perspektiv (SVT).
- Du får en tankekarta där du kan fylla i dina stödpunkter inför din inspelning. Du förbereder och spelar sedan in din sammanfattning av innehållet. Du tar också med dina reflektioner.
- Du jobbar sedan med en kompis. Ni tittar på varandras inspelningar, ger varandra respons och diskuterar hur era sammanfattningar kan utvecklas. Läraren ger också feedback.
- Du utvecklar texten ytterligare utifrån den respons du fått, vid nästa inspelning.
- Du redovisar ditt arbete i större grupp.
- Utvärdering av arbetsprocessen och självvärderingssamtal med lärare.

Läraren berättar också kort om den dokumentär som eleverna ska titta på och de får varsin tankekarta där de ska göra stödanteckningar från programmet. Stödanteckningarna kommer de sedan använda vid inspelningen av sin egen text.

(Se nästa sida)

Avslutningsvis är läraren tydlig med att tala om för eleverna vad som kommer att bedömas i deras texter. Bedömningsgrunderna är formulerade som frågor till eleverna och redovisas nedan.

- I vilken utsträckning uttrycker du dig nyanserat?
- I vilken utsträckning har du förstått innehållet i den teckenspråkiga texten? Är tids- och orsakssammanhangen tydliga?
- På vilket sätt har du lagt upp din text? I vilken utsträckning är den anpassad till syftet och mottagaren?
- Hur fungerar ditt språk? Satsbyggnad, varierande meningar, lokalisation och referensmarkering samt gränsmarkörer.
- Hur har du presenterat dina egna reflektioner kring Sarahs historia?

När eleverna fått bakgrunden till arbetsområdet presenterat och de har fått en planering samt information om vad läraren kommer att bedöma tittar gruppen gemensamt på filmen om Sarah Remgren.

Efter programmet samtalar läraren och eleverna om det de sett. Det återkommande samtalet med eleverna, både individuellt och i grupp, är ett viktigt led i elevernas språkutveckling. Eleverna får hjälp med förståelsen, de uppmuntras diskutera och reflektera. Eleverna får på så vis också en bra grund innan de ska göra sin sammanfattning.

När eleverna är klara med sin första inspelning arbetar de två och två och tittar på varandras inspelningar. De ger varandra respons och diskuterar hur texterna kan utvecklas. Denna form av kamratbedömning bidrar till att eleverna utvecklar sin förmåga att analysera texterna och att se hur de kan utveckla dem. Läraren kan också ge eleverna löpande feedback.

Efter kamratbedömningen går eleverna vidare med att utveckla sin egen text ytterligare utifrån den respons de fått och de gör en andra inspelning. Eleverna fick i denna uppgift bearbeta sin text en gång men detta kan upprepas flera gånger beroende på elevgrupp och uppgiftens art. Flertalet hade stor nytta av den respons de fått och de utvecklade sina texter

mot utökad tydlighet och kvalitet som till exempel. Läraren kan under processen se hur elevernas texter utvecklas från den första till den andra versionen. Skillnader mellan första och andra versionen sett till innehållet i sin helhet, om eleverna utvecklat sin inledning och avslutning på texten kan ge läraren värdefull information om hur eleverna klarar av att utifrån respons bearbeta sina texter mot ökad tydlighet och kvalitet.

Arbetsområdet avslutas med en gemensam redovisning där alla eleverna får visa varandra sina texter. När alla elever presenterat sina slutproduktioner får de göra en självbedömning. Denna blir grunden i det individuella utvärderingssamtalet med läraren.

Att göra en självbedömning av sin egen lärandeprocess under den tid eleven arbetat med ett specifikt arbetsområde ger eleven möjlighet att se tillbaka på processen och fundera på vad eleven har lärt sig och vad eleven känner behöver utvecklas. Självbedömningen kan göras på olika sätt: enskilt, parvis eller i grupp.

Den här elevgruppen fick göra en individuell självbedömning. Läraren delade ut ett formulär, se ruta nedan, som eleverna fick fylla i. Det blev sedan underlag till det individuella samtalet med läraren.

Din självbedömning av processen

Syftet med det här arbetsområdet var att du skulle utveckla din förmåga att:

Uttrycka dig nyanserat i inspelning och samtal

Bearbeta din text mot utökad tydlighet och kvalitet

Lyssna och analysera olika typer av texter

Ge respons på andras texter

Anpassa ditt språk efter syftet och vem du pratar med

Se olika språkliga strukturer och följa olika språkliga normer

Reflektera över dövas och hörselskadades livsvillkor ur ett historiskt och kulturellt perspektiv.

Vad tycker du att du har utvecklat under det här arbetsområdet?

Vad tycker du att du har uppnått?

Vad tyckte du om sättet att ge din kamrat respons på hans/hennes text?

Finns det något du tycker att du skulle kunna utveckla tills nästa gång?

6. Lärarnas bedömningssamtal

I slutet av filmen *Bedömningsstöd för teckenspråk* samlas några lärare för att tillsammans bedöma elevernas textproduktion. Genom gemensamma samtal om elevernas prestationer kan lärarna få en gemensam grund för hur de bedömer olika kvaliteter i elevernas teckenspråkiga texter. Olika lärare kan uppmärksamma förtjänster och tillsammans får lärarna en bild av elevens förmåga. De frågeställningar som lärarna arbetat med utgår från kunskapskraven. Varje frågeställning kan ibland beröra flera av kunskapskraven.

I elevernas texter har lärarna denna gång fokuserat på hur eleven har uttryckt sig nyanserat, hur eleven förstått innehållet i teckenspråkstexten och om tids- och orsakssammanhangen är tydliga. Aspekter som läraren kan titta på är hur eleven har lagt upp sin text och om texten är anpassad till syftet och mottagaren. Ytterligare aspekter som lärarna kan titta

---

---

närmare på är i vilken utsträckning och med vilken kvalitet eleven använder sig av språkliga normer och strukturer, som till exempel: satsbyggnad, varierande meningar, lokalisation och referensmarkering samt gränsmarkörer. Vidare kan lärare titta på i vilken utsträckning elevens reflektioner kring Sarahs historia haft fungerande struktur och innehåll samt vilken grad av anpassning till syfte och mottagare som finns.

Först i detta avsnitt följer två sammanställningar, en för teckenspråk och en för teckenspråk för nybörjare. Därefter följer ett resonemang om kvaliteter i elevernas prestationer utifrån kunskapskraven. Av de sex elever i årskurs 10 som ingår i filmen bedöms fyra utifrån kunskapskraven för teckenspråk och två bedöms utifrån teckenspråk för nybörjare.

Sammanställning – Teckenspråk

Frågor att utgå från vid denna bedömning	Kunskapskrav för betyget E i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget C i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget A i årskurs 10
<p>1 a. Har eleven förstått innehållet?</p> <p>1 b. Hur har eleven presenterat sin reflektion?</p>	<p>Eleven visar grundläggande förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra enkla sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>	<p>Eleven visar god förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra utvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med relativt god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>	<p>Eleven visar mycket god förståelse av olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra välutvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>
<p>2. Har eleverna nyanserat återberättandet?</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller enkla gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra enkla presentationer med i huvudsak fungerande struktur och innehåll och viss anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller utvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra utvecklade presentationer med relativt väl fungerande struktur och innehåll och relativt god anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar och berättargrepp.</p> <p>/.../</p> <p>Dessutom kan eleven förbereda och genomföra välutvecklade presentationer med väl fungerande innehåll och struktur med god anpassning till syfte och mottagare.</p>
<p>3. Hur ser strukturen ut och har texten anpassats till syfte och mottagare?</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med viss språklig variation, enkel textbindning samt i huvudsak fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med relativt god språklig variation, utvecklade textbindning samt med relativt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med god språklig variation, välutvecklade textbindning samt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.</p>

Sammanställning – Teckenspråk för nybörjare

Frågor att utgå från vid denna bedömning	Kunskapskrav för betyget E i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget C i årskurs 10	Kunskapskrav för betyget A i årskurs 10
<p>1 a. Har eleven förstått innehållet?</p> <p>1 b. Hur har eleven presenterat sin reflektion?</p>	<p>Eleven visar grundläggande förståelse av det huvudsakliga innehållet i olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra enkla sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med viss koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>	<p>Eleven visar god förståelse av olika typer av det huvudsakliga innehållet i teckenspråkiga texter genom att göra utvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med relativt god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>	<p>Eleven visar mycket god förståelse av det huvudsakliga innehållet i olika typer av teckenspråkiga texter genom att göra välutvecklade sammanfattningar av olika texters innehåll och kommentera centrala delar med god koppling till tidsaspekter och orsakssammanhang.</p>
<p>2. Har eleverna nyanserat återberättandet?</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller enkla gestaltande beskrivningar och enkel handling.</p> <p>/.../</p> <p>Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med i huvudsak fungerande struktur och innehåll samt viss anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller utvecklade gestaltande beskrivningar och utvecklad handling.</p> <p>/.../</p> <p>Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med relativt väl fungerande struktur och innehåll samt relativt god anpassning till syfte och mottagare.</p>	<p>De berättande texter eleven producerar innehåller välutvecklade gestaltande beskrivningar och välutvecklad handling.</p> <p>/.../</p> <p>Eleven kan förbereda och genomföra enkla presentationer med väl fungerande struktur och innehåll samt god anpassning till syfte, mottagare och situation.</p>
<p>3. Hur ser strukturen ut och har texten anpassats till syfte och mottagare?</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med begripligt innehåll och viss språklig variation, enkel textbindning samt i huvudsak fungerande anpassning till texttyp.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med relativt tydligt innehåll och förhållandevis god språklig variation, samt med relativt väl fungerande anpassning till texttyp.</p>	<p>Eleven kan planera och producera olika slags texter med tydligt innehåll och god språklig variation samt väl fungerande anpassning till texttyp.</p>

Frågeställningarna 1a och 1b

I denna del beskrivs hur elevernas förmåga att förstå innehållet i den teckenspråkiga text de har sett kan bedömas. Lärarna kommenterar hur eleverna återberättar texten och då tittar de särskilt på hur eleverna redogör för helhet och detaljer samt hur eleverna redovisar kronologin i berättelsen och hur de reflekterar kring innehållet.

I texten nedan finns ungefärliga tidskoder angivna för elevprestationerna. De gör det möjligt att gå tillbaka till filmen för att titta på elevernas prestationer.

När lärarna bedömer hur eleven hanterar tidsaspekter och orsakssammanhang tittar de efter att eleven kan använda sig av både presens, preteritum och futurum i samma text. I det här fallet ska eleven visa att han/hon kan återberätta innehållet i den teckenspråkiga texten. Det innebär bland annat att eleverna behöver ange att Sarah hade en dröm (pluskvamperfekt) att få se landet hon är född i och hur hon tar sig dit (presens). Eleven kan även ta med när Sarah föddes (preteritum). Orsakssammanhang som eleven kan beskriva i sin egen text handlar i det här fallet om sådana frågor som Sarah har kring när hon föddes, varför hon gör resan, varför hon adopterades bort, vem hon är och vad det hade blivit av henne om hon blivit kvar.

1a

Elin inleder sin berättelse med en utvecklad sammanfattning där hon anger resans syften och i slutet av sin egen text kopplar ihop med sin inledning. Hon konstaterar att det ena syftet uppfyllts men inte det andra eftersom Sarah i filmen valde att inte träffa de biologiska föräldrarna (tidskod ca 19:25). Elin gör sedan en egen reflektion där hon kommenterar detta beslut (tidskod ca 20:33) och där visar hon att hennes förståelse av textens innehåll är god.

Hon avrundar sin egen text tydligt genom att ge ett eget omdöme om hela filmen. Detta signalerar att hon inom denna del når upp till C-nivå. Elin förklarar även varför Sarah inte träffar sin biologiska mamma, vilket bland annat visar att hon klarar av att kommentera centrala delar genom att hon sätter det i ett orsakssammanhang. Hon klarar detta helt klart med relativt god koppling vilket är indikerar C-nivå, men hon visar också att hon är på god väg mot en högre nivå då några av kopplingarna är även är goda.

1b

Elisabeth visade tydligt att hon förstår innehållet väl genom att återge innehållet i tydliga stycken där hon får med väsentliga delar av texten. Hon avslutar med en kort reflektion (tidskod ca 22:15). Att få med mycket av innehållet, dock utan djupare diskussioner, visar på en god förståelse för texten men utan djupare kommentarer kring olika centrala delar i dokumentären bedömde lärarna att detta inte når C-nivå.

Frågeställning 2

I denna del diskuterar lärarna hur eleverna lyckats nyansera sina texter. Exempel på nyanserat språk är att använda sig av perspektivbyte, gränsmarkörer t ex genom blinkning, huvudnick, eller att luta bålen framåt/åt sidan/bakåt, kunna avvika från den kronologiska ordningen (dvs. hoppa fram och tillbaka i tid). Att kunna använda sig av olika morfologiska processer i verb som reduplikation, dubbling, riktningböjbara verb och att utnyttja rummet framför kroppen för att ange referenspunkter är flera exempel på hur man kan nyansera sitt språk.

Charlie som blir bedömd utifrån kunskapskraven för teckenspråk för nybörjare visar här många exempel på hur han kan nyansera språket. Han visar att han har språkkänsla och har tagit till sig teckenspråkets verbmorfologi (tidskod ca 31:45). Lärarna bedömer att han genom att med god språklig variation samt väl fungerande anpassning till texttyp ligger på A-nivån för nybörjare. Han vågar ta risker i teckenval och rättar sig själv när han märker att teckenvalet var mindre lyckat. Charlie kan också uttrycka negation på olika sätt, i texten uttryckte han negation i futurum där han tecknar INTE med uppåtvända handflator, helt korrekt använt i detta sammanhang (tidskod ca 32.50–33.20).

Ett exempel på hur teckenspråkets särdrag kan utnyttjas för att levandegöra språket är att använda olika satstyper vilket bidrar till en varierad text. I villkorssatser i teckenspråk måste man ha ögonbrynen upphöjda när man uttrycker villkoret och sen sänker man ögonbrynen till normalläge när man framför konsekvensen av villkoret.

Ytterligare ett språkligt särdrag som läraren kan titta efter är retoriska frågor vilket är typiskt för svenskt teckenspråk (se t.ex. Elin tidskod ca 21.30). Användande av de typiska särdragen för teckenspråket gör texten tydlig och levande.

Frågeställning 3

I denna del diskuterar lärarna hur eleverna strukturerat sin egen framställning det vill säga hur de har lagt upp sitt återberättande. En del i strukturen handlar om användande av gränsmarkörer, ett sätt att dela upp texten i stycken. Här tittar lärarna också efter hur eleverna vill fånga intresset hos mottagaren, om eleverna är medvetna om sin målgrupp och har anpassat texten efter den.

Anpassning till mottagaren kan handla om enkla detaljer som att när ett tecken som eventuellt kan vara okänt för mottagaren bokstaveras, som Elisabeth gör när hon tecknar VIETNAM och sedan bokstaverar landets namn: V-I-E-T-N-A-M.

Lärarna tittar också på hur tydliga gränsmarkörerna är och om locus (referensmärkt riktning) har använts. Elisabeth var tydlig när hon genom användning av gränsmarkörer som blinkning, huvudnick, bålens rörelser fick fram styckeindelningen i sin text (tidskod ca 22.50). Därmed visade hon att hon har en relativt väl fungerande anpassning till texttyp, språkliga normer och strukturer.

Maria har i sin text valt att inleda med ingress innan hon fördjupar berättandet av olika områden och på så sätt gör texten intressant (tidskod ca 24.00 Kerstin om Maria). Texten anpassas efter mottagaren genom att förtydliga centrala delar. Hon anpassade sig också noga efter mottagaren genom att detaljerat förklara hur en tegeremoni fungerar, likaså hur man äter kött utan bestick (tidskod ca 25.20). Eleven visar att hon kan producera en text med god språklig variation, välutvecklad textbindning samt väl fungerande anpassning till texttyp och språkliga normer. Denna text når i detta avseende A-nivå, dels genom detaljerade beskrivningar där hon lyfter fram intressanta avsnitt och gör djupare beskrivningar, som hon antar kan intressera mottagaren.

---

7. Slutord

När elevernas prestationer bedöms ur olika perspektiv; lärarens, kamraternas och genom elevens självbedömning men också när läraren möjliggör för eleverna att visa sina kunskaper på olika sätt kan läraren få en allsidig bild av vad eleverna kan. I utveckling av lärarnas bedömarkompetens är både didaktiska reflektioner och gemensamma kollegiala samtal viktiga delar för att nå samstämmighet i bedömningen.

8. Förslag på vidare läsning

Ahlgren, Inger & Bergman, Brita (2006). Det svenska teckenspråkets uppbyggnad. I: Teckenspråk och teckenspråkiga. Kunskaps- och forskningsöversikt, SOU 2006:29.

Ahlgren, Inger, Bergman, Brita & Wallin, Lars (1984). Forskning om teckenspråk XIV. Stockholms universitet.

Myndigheten för skolutveckling (2008). Växelvis på svenskt teckenspråk och svenska - Språk- och kunskapsutveckling för flerspråkiga barn och ungdomar.

Skolverket (2011). Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter. Stockholm. Fritzes.

Forskning om teckenspråk (FOT) vid Stockholms universitet:

<http://www.ling.su.se/forskning/avhandlingar-publikationer/forskning-om-teckensprak-fot-1.18280>

9. Referenser

Ahlgren, Inger (1990). T- och S-språk i inlärarperspektiv. I: Nordisk Tidskrift för Dövundervisningen, sid 116-121.

Bennet, Randy Elliot (2010). Formative assessment: a critical review. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 18:1, s. 5-25.

Bergman, Brita & Nilsson, Anna-Lena (1999). Teckenspråket. I: Hyltenstam, Kennet (red). *Sveriges sju inhemska språk – ett minoritetsspråksperspektiv*. Studentlitteratur.

Black, Paul & Wiliam, Dylan (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education*, 5, 7–74.

Korp, Helena (2003). Kunskapsbedömning – hur, vad och varför? Myndigheten för skolutveckling. Stockholm. Fritzes.

Skolverket (2011). Kunskapsbedömning i skolan – praxis, begrepp, problem och möjligheter.

Skolverket (2011). Läroplan för specialskolan, föreskoleklassen och fritidshemmet 2011.

Skolverket (2011). Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan.

Skolverket (2011). Språket på väg, del 1. Reviderad upplaga enligt LGR 11.

Skolverket (2011). Språket på väg, del 2. Reviderad upplaga enligt LGR 11.

SOU 2006:54. Teckenspråk och teckenspråkiga. Översyn av teckenspråkets ställning.

SOU 1979:50. Huvudmannskapet för specialskolan.